

KLIMAAT-EN BIODIVERSITEITSCRISIS – KANSEN VOOR EEN BETER LOKAAL BELEID – AANBEVELINGEN VOOR GEMEENTE PITTEM

MEEDENKEN NAAR EEN NIEUW BELEID: EEN SCHEPEN VOOR NATUUR EN KLIMAAT

Straks steken nieuwe lokale besturen van wal. Deze vertegenwoordigers zullen tot 2030 het lokaal beleid uitstippelen rond tal van beleidsuitzichten.

Wij hoeven weinigen nog te overtuigen dat de klimaat-en biodiversiteitscrisis belangrijke effecten hebben op de algemene leefkwaliteit van de inwoners, uitdagingen betekenen voor landbouwers en ondernemingen. Anderzijds is iedereen bezorgd of deze crisis kan gekeerd worden of op zijn minst beheerst. Niet alleen op Europees, federaal of Vlaams niveau zullen stappen genomen worden. Ook zal elk lokaal bestuur hieromtrent een beleid moeten uitstippelen en concrete initiatieven moeten nemen. Niets doen, ook op lokaal vlak, is geen optie.

Als natuur-en milieuvereniging is het eveneens onze zorg. Sinds decennia werken wij positief samen met alle actoren in de regio en ook met onze lokale besturen. Met dit memorandum nodigen wij iedereen uit om samen verder na te denken en acties te ondernemen. Samen kunnen wij zoveel meer, want onze plattelandsregio kan beter.

WIJ ZULLEN HET SAMEN MOETEN DOEN ! INSPRAAK EN OPENBAARHEID

De klimaat-en biodiversiteitscrisis zullen belangrijke inspanningen vragen van iedereen. Het zal sneller gaan en een diepe mentaliteitswijziging vragen om draagvlak en vooruitgang te krijgen met nieuwe maatregelen en initiatieven. Niet alleen in het toepassen (en handhaven !) van de bestaande regelgeving, ook de manier van beleid voeren is belangrijk. Inclusief beleid, aan de hand van de SDG's (de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen), kan slechts tot stand komen als we afstappen van de traditionele manier van beleid vormen. We moeten de uitdagingen samen aanpakken, in dialoog gaan en écht rekening houden met de gefundeerde voorstellen.

Natuurpunt De Torenvalk staat dan ook in de eerste plaats voor een overlegmodel waarbij niet de sectoren apart, maar wel onderling in grote lijnen de voorstellen aftoetsen. Duidelijk aangeven wat de verwachtingen zijn, waarom en kijken hoe dit in samenwerking met de andere sectoren vorm kan krijgen. Transitie en het draagvlak ervoor bereik je niet per sector apart, maar wel door samen de lijnen uit te zetten.

De gemeente kan voor heel wat expertise beroep doen op de hulp van het Regionaal Landschap West-Vlaams Hart, de Bosgroep, het Agentschap Natuur en Bos, de partners van de "Gemeente voor de Toekomst", de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, enz. Met Natuurpunt De Torenvalk bieden wij ook onze deskundigheid aan.

Een essentiële partner om hier echt werk van te maken is een schepen van Natuur en Klimaat, die deze bevoegdheid invult, met als doel tegen 2030 als gemeente belangrijke stappen vooruit te zetten en samen met de raden en teams, concrete projecten uitwerkt met alle stakeholders.

We zullen het moeten samen doen: én de gemeentebesturen, én de bevolking, én de hogere overheden, én het middenveld. We rekenen erop dat onze gemeenten klaar staan om in te schrijven op het hoogste niveau binnen het Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP).

GECORO'S EN MILIEURADEN ALS INSPRAAKORGANEN OPWAARDEREN

Als vereniging uit dat middenveld constateren we dat de milieuraden en Gecoro's waarin we een vertegenwoordiger hebben, niet meer optimaal werken. Belangrijke punten worden niet of te laat op de agenda geplaatst. Met geformuleerde adviezen wordt weinig rekening gehouden. Daarom moeten ook natuur- en milieuverenigingen gelijkwaardig aan andere maatschappelijke actoren betrokken worden bij het inventariseren van problemen, overleggen, plannen en uitwerken van de ambities, maar ook bij het zoeken naar een draagvlak.

Ook milieuraden zijn belangrijke schakels om laagdrempelige acties te ondernemen naar de bevolking of om het beleid te inspireren. Zowel beleidsverantwoordelijken, ambtenaren als hun voorzitters kunnen hun werking stimuleren of ... afremmen. Wij stellen op het terrein vast dat een goedwerkende milieuraad vaak een hefboom is om de bevolking positief te stemmen rond nieuwe initiatieven.

EVEN ACHTERUIT ZIEN VOOR EEN BETERE TOEKOMST

Voor ons memorandum voor de volgende bestuursperiode in de gemeenten vertrekken we graag vanuit de huidige toestand in onze gemeenten. Het is een beperkte greep uit gegevens die raadpleegbaar zijn voor iedereen. Geen obscure cijfers, maar naar onze mening essentiële parameters dat elk beleid ter harte moet gaan. Wij wijzen hiermee niemand of niets met de vinger, maar weten wel dat tegenover de klimaats- en biodiversiteitscrisis er nog heel veel werk aan de winkel is. Zie <https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be>

Bebouwingsgraad – een plattelandsregio.

We nemen hiervoor relevante cijfers rond groen en water, die afwijken van het Vlaams gemiddelde. Hieronder blijkt dat de bebouwingsgraad in onze gemeenten overal (behalve in Oostrozebeke en Wielsbeke) onder het Vlaams gemiddelde liggen, dat klopt want we zijn overwegend een natuurarme plattelandsregio.

Maar hiermee mogen wij niet achterover leunen. Er zijn tal van belangrijke milieuproblemen gevolg van intensieve land- en tuinbouw. Hier moeten oplossingen worden gevonden, want landbouw en natuur hebben elkaar nodig.

Bossen en buurtgroen – onder het gemiddelde !

Feller afwijkend is de oppervlakte bossen en buurtgroen, waarbij al onze gemeenten onder het gemiddelde liggen. Opvallend is wel dat Ruiselede en Wingene beter scoren voor bos en buurtgroen dan onze andere gemeenten. Nog opvallender is dat de stad Tielt met 1,5% het laagst scoort van al onze gemeenten.

Afvalwater – het moet beter

In onze streek hinken we ook achterop bij de waterzuivering. Het percentage gezuiverd afvalwater zit overal onder het gemiddelde. Dit komt ook omdat de IBA's, de individuele behandelingsinstallaties voor afvalwater, in onze gemeenten nog onvoldoende geïnstalleerd werden, de subsidies zijn er

nochtans. De Kaderrichtlijn Water bepaalt dat onze waterlopen en grondwater een goede kwaliteit moeten behalen tegen 2027.

Waar iedereen de mond vol van heeft : ontharden

Uit het betonrapport 2.0 halen we nog het percentage verhardingsgraad in 2021 aan. De helft van onze gemeenten scoren bovengemiddeld, waarbij Wielsbeke (de 8ste gemeente in heel Vlaanderen) en Oostrozebeke er uitschieten. Onze meer landelijke gemeenten en Tielt scoren onder het gemiddelde maar hebben toch een hoge verhardingsgraad. Dat komt omdat in onze gemeenten meer dan de helft tot 85% van de verharding in zachte bestemmingen ligt.

Zie <https://www.natuurpunt.be/projecten/betonrapport-2024>

	Bebouwingsgraad	Bossen en boom- gaarden%/opp	Buurtgroen %/opp	Gezuiverde afvalwater %	Betonrapport 2.0 % verhardingsgraad 2021
TIELT	18,50%	0,4	1,5	82	14,1
MEULEBEKE	24,90%	0,4	2,7	61,8	17,4
WIELSBEKE	44,40%	2,1	7,3	81,9	27,7
OOSTROZEBEKE	34,00%	0,8	2,2	61,4	22,3
DENTERGEM	23,90%	4,6	8,6	63	14,1
RUISELEDE	15,80%	6,9	12,3	57,8	10,4
WINGENE	16,50%	8,6	14,5	67,8	11,9
PITTEM	17,30%	1,9	3,8	70,1	13,4
LICHTERVELDE	23,40%	2,6	3,5	66,3	16,4
ARDOOIE	23,90%	2,3	4	64,6	17,8
VLAAMSE GEWEST	28,70%	13,3	23,9	86	15,2

ELF KANSEN VOOR UW GEMEENTE

Yes we can ! Een robuust natuurnetwerk, geen utopie voor dromers, maar een doel tegen 2030.

Onze speerpunten richten zich voornamelijk op het ontwikkelen van een robuust natuurnetwerk. Beheersen van het hemel-en grondwater, samen met periodes van langdurige droogtes staan voorop. Verstandig draineren, water ophouden, laten insijpelen en vertraagd afvoeren richting grotere rivieren, het lijkt de logica zelve, maar nog altijd lastig uit te voeren. Onze versnipperde woonkernen herdenken, met veel meer ruimte voor natuur en een buitengebied met meer aandacht voor groene dooradering van het landschap. Geïsoleerde natuursnippers verweven tot een natuurnetwerk dat tot ieders voordeel komt.

Er zijn kansen en middelen genoeg, mits een vooruitstrevende visie en goede wil. Yes we can!

1. Zet in op landschapsbeleving via trage wegen en zachte mobiliteit

De gemeente verbindt en vergroent de trage wegen in onze streek

Pittem kan de inspanningen voor het openstellen van trage wegen verderzetten, er is intussen al een mooi netwerk uitgebouwd. Verdere opwaardering en beplanting van de al opengestelde wegen. Voorbeelden van nieuw te realiseren trage wegen:

Verbinding tussen Steenovenstraat en Meulebekerstraat. Dit nieuw traject langs de zuidkant van de Ringlaan Robert De Paepe is een veilig (fiets-)alternatief voor de vele mensen die werkzaam zijn in de Sint-Jozefskliniek. De verdere doorsteek richting Tielt (langs de spoorweg tot aan de Vijfstraat) is al aanwezig. Onderzocht moet worden of hiervoor eventuele onteigeningen moeten gebeuren of het gabarit van de Ringlaan deze nieuwe verbindingsweg eventueel al toestaat? Dit nieuwe traject is een perfecte verbinding tussen de groene long van de Sint-Jozefskliniek en de bestaande groene zone aan de Gentsemeersweg én het nieuw aan te leggen bufferbekken op de Devebeek tussen de Meulebekerstraat en de Vijfstraat.

Een nieuw traject is ook mogelijk tussen de Posterijlaan en de Meulebekerstraat langs de Devebeek/Breemeerschbeek. Dit traject volgt de natuurlijke bedding van de Breemeerschbeek – die verder de Devebeek vormt achter de Meulebekerstraat. Dit kan een nieuwe trage weg worden, met veel landschapsbeleving (landschappelijk waardevol gebied). In de Meulebekerstraat kan zo opnieuw aangesloten worden op de bestaande trage weg naar de Vijfstraat. Tussen Spoorweglaan en Steenovenstraat loopt nu al een trage weg.

2. Bossen en bomen versterken de natuur in ieders buurt

Er zijn een aantal mogelijkheden voor (eerder kleinschalige) bebossing, bv. in combinatie met infrastructuurwerken of inrichtingswerken bij waterlopen. De gemeente benut de opportuniteiten om op geschikte plaatsen te bebossen.

De gemeente beschermt maximaal bomen in woongebied en open ruimte

De gemeente verhindert dat er waardevolle bomen gekapt worden.

De gemeente denkt bij zijn bomenbeleid niet alleen in aantallen, maar ook in grootte en volumes zoals kroonbedekking.

De gemeente werkt zowel aan inventarisatie van openbare bomen als van privé-bomen.

Pittem past zijn gemeentelijk kapbeleid aan indien nodig.

Pittem voert de kansenkaart uit (project bomenplan regionaal landschap) die locaties aanstipt waar nieuwe bomen, heggen, hagen of houtkanten kunnen geplant worden, en zorgt o.a. voor meer bomen en vergroening in het centrum van Pittem en Egem.

Pittem beschermt maximaal waardevolle bomen, vooral bij openbare werken.

3. Zet in op biodiversiteit in jouw gemeente

De gemeente onderneemt acties voor soorten en hun leefgebieden

De gemeente vermijdt hindernissen voor padden en salamanders.

De gemeente onderneemt acties voor wilde bijen - ook van belang voor de landbouwers - en doet mee aan het Kruisbestuiversplan van het regionaal landschap/provincie.

Er is in Pittem een demotuin aan het gemeentehuis.

De gemeente moedigt landbouwers aan om kieviten te beschermen.

Pittem doet verder met haar mussenplan of een ander soortenplan naar keuze.

De gemeente onderneemt acties om orchideeën in de bermen te stimuleren.

De gemeente werkt aan haar ecologisch groenbeheer

Pittem doet mee aan 'Maai mei niet' met voldoende ambitie. Voor alle graszones vragen we een maai-beheerplan met tot doel meer ecologisch waardevolle graszones.

Pittem inventariseert de 'verloren hoeken' en breng er meer natuur: onderhoudsvriendelijk en stimuleert biodiversiteit, ontmoeting en welzijn. Pittem ambieert een beheer- of inrichtingsplan voor al die plekjes, en communiceert dit naar de bevolking. Natuurvriendelijk biodivers beheer kan hier samenvallen met lagere onderhoudskost en minder onderhoudswerk voor de groendienst (want minder arbeidsintensieve groenperkjes, maaizones, te snoeien groen).

4. Infiltrer daar waar het moet én versnel aankoopbeleid in cruciale vernattingsgebieden

Bv de oeverzones aan ecologisch kwetsbare beken en in groene zones aankopen en inrichten als ecologische verbinding.

De Devebeekvallei is een belangrijke waterbuffer en kan in haar geheel natuurlijker ingericht met oog op waterbeheersing en versterken natuurwaarden. De Provincie is hier als waterbeheerder een belangrijke partner.

5. Een efficiënt droogte- en hemelwaterplan voor elke gemeente

De gemeente zet voldoende in op infiltratie, buffering, vertraagde afvoer en ruimte voor water.

Pittem voert haar hemelwater- en droogteplan uit met voldoende ambitie.

Aanleg van bufferbekkens weloverwogen, met in eerste instantie opvangcapaciteiten langs natuurlijke waterlopen.

Pittem: de Devebeekvallei heeft dringend nood aan het opwaarderen van zijn waterbufferend vermogen en sponsfunctie.

6. Er wordt netto één vierkante meter per jaar per inwoner onthard

Elke gemeente stelt een onthardingscoördinator aan en introduceert het principe één vierkante meter verhard = 2 vierkante meter ontharden voor alle bouwprojecten

Deze coördinator ziet er onder meer op toe dat bij elke heraanleg van de openbare ruimte minstens een deel van de verharde omgeving terug doorlaatbaar wordt, en zo mogelijk aangeplant wordt. Hierbij zoveel mogelijk de bestaande vegetatie integreren in de nieuwe plannen.

Een voorbeeld waar er mogelijks onthard kan worden in Pittem is de Koolkenstraat. Dit is een centrumstraat van een goede 100 meter lang, waar een winkel, een bar, een bureel en appartementen staan. Doorgaand verkeer kan gemakkelijk langs een ander traject omgeleid worden. Deze Koolkenstraat kan mooi ingericht worden als een gezellig woonerf met aanplant van veel groen. Auto's van bezoekers kunnen geplaatst worden op de nabij gelegen parking van de Fontein (op 50 meter afstand). Dit voorstel kan geïntegreerd worden in de (toekomstige) heraanleg van de dorpskern én plaatsen van nieuwe rioleringen.

De gemeente zet met haar vergunningenbeleid in op minder verharding en ophoging en laat dit niet toe in overstromingsgevoelige gebieden.

De gemeente doet mee aan de actie 'Tegelwippen' met voldoende grote ambities, zowel voor particulieren als bedrijven.

Met een deelname engageert men zich ook duidelijk naar een beleid richting ontharden. De gemeente geeft hierbij het goede voorbeeld aan de bewoners d.m.v. eigen onthardingsprojecten.

7. Stimuleer burgers om hun tuinen klimaat robuust in te richten

De gemeente werkt samen met het regionale landschap om een project 'tuinrangers' op poten te zetten.

(Gevel)tuinen kleuren de straat en zorgen voor levende voortuinen.

Pittem stimuleert ecologische tuinen en terreinen.

Pittem zet in op infiltratie in tuinen en op terreinen.

Pittem inventariseert groene hoeken om deze natuurlijk en onderhoudsvriendelijk in te richten met in weloverwogen buurten pluk-en deeltuinen.

8. In 2025 wordt een kaart opgesteld met focuszones voor verdichting en waar niet meer gebouwd mag worden

De gemeente voorkomt de ontwikkeling van overtollige en slecht gelegen woon(reserve)gebieden en hanteert hiervoor het decreet woonreservegebieden (7/7/2023).

In Pittem zou bijvoorbeeld het binnengebied tussen de Meulebekastraat/Fonteinestraat/Muizebeekstraat/Ringweg niet als woonuitbreidingsgebied mogen ontwikkeld worden.

De gemeente maakt groene RUP's, ook op verstedelijkte locaties en zet in op ontharding

De gemeente herzielt haar bindende bepalingen van haar gemeentelijk structuurplan in functie van minder bebouwing en meer natuur.

9. Zet in op het behoud en herstel van een groene dooradering van het (landbouw)landschap

De gemeente herwaardeert de open ruimte en zorgt ervoor dat ons gehavend landschap geherwaardeerd wordt.

De gemeente legt bij het verdwijnen van kleine landschapselementen heraanplant op en stimuleert de aanleg van extra kleine landschapselementen zoals houtkanten, hagen, poelen, bomenrijen, bosjes, struwelen, wegbermen.

Pittem herwaardeert zijn bermen en maakt een bermbeheerplan op, maakt een houtkantenplan op met als doel effectief de aangelanden te stimuleren houtkanten opnieuw of terug aan te planten. Beide plannen worden ook uitgevoerd.

Pittem maakt een visie op om groen-blauwe verbindingen te versterken, bv Marialoopbeek, Schellebeek en Devebeek; corridors tussen groene gebieden.

De strook langs de Devebeek werd meer dan 40 jaar terug ingekleurd als agrarisch landschappelijk waardevol gebied omwille van de massieve bomenrijen ('achtkanters') die de beek begeleiden. Systematisch werden deze gerooid en op nagenoeg geen enkele plaats terug aangeplant, ondanks opgelegde verplichting en bij gebrek aan handhaving. Samen met alle stakeholders gebeurt een beweging om deze landschappelijk belangrijke ader terug te herstellen.

Natuurpunt De Torenvalk doet dit o.a. door het samenwerken met stakeholders (gemeenten, Regionaal Landschap, provincie,...) en werkt er zelf aan op onze Dag van de Natuur.

Pittem werkt aan een gezamenlijk project voor de Dag van de Natuur, bijvoorbeeld het vergroenen van bufferbekkens, de terreinen bij het jeugdhuis, park Broeders Maristen. De recente verschuiving van geboorte 'bomen' naar geboorte 'bosjes' is mooi meegenomen.

10. Stel een gemeentelijk erosiebestrijdingsplan op

Bij de maatregelen tegen erosie steeds denken aan vergroeningsmogelijkheden

Bij afhellende percelen (zonder grachten) respecteren landbouwers het openbaar domein gelegen langs de (verharde) weg. Deze publieke strook buffert de afstromende moddermassa. Er is een gemeentelijk erosiebestrijdingsplan in Pittem.

11. Gebruik de bestaande fondsen en voorzie cofinanciering voor aankopen door natuurverenigingen om de natuur- en klimaatdoelstellingen van de gemeente te realiseren

Momenteel zijn er heel wat fondsen waar de gemeenten kunnen uit putten.

Zo is er het regiofonds 'natuur', de blue deal projecten, de Ventilus compensaties, gebiedsdeal Leievallei, Lokaal Energie- en Klimaatpact, provinciale subsidies bij projecten 'Gemeente voor de Toekomst', Leader, andere klimaatfondsen, enz.

Pittem: de vallei van de Devebeek biedt op heel vlakken kansen voor waterberging en natuurherstel.

Trage wegen – veel vliegen in één klap

De herwaardering van Trage Wegen is laaghangend fruit in de ambitie om als gemeente natuur robuuster te worden. Het zijn oude lokale verbindingswegen, waarbij de eigenaar doorgang moet geven. Veel wegen zijn nog in beheer en eigendom van de gemeente. **We streven in al onze gemeenten naar een echt trage wegenbeleid via de opmaak van een beleidskader traag netwerk.**

Dat bestaat uit drie delen:

- een visie op de gewenste ruimtelijke structuur van het traag netwerk;
- operationele beleidskeuzes;
- een afwegingskader.

Zo'n beleidskader helpt de gemeente een gestroomlijnd beleid te voeren rond trage wegen. Operationele beleidskeuzes maken het mogelijk meteen en gericht aan de slag te gaan op het terrein. Dankzij het afwegingskader - een reeks richtlijnen die helpen om besluiten te nemen - zijn ad hoc-beslissingen verleden tijd en krijgt de administratie duidelijke handvaten om beslissingen te nemen over verzoekschriften over trage wegen van burgers.

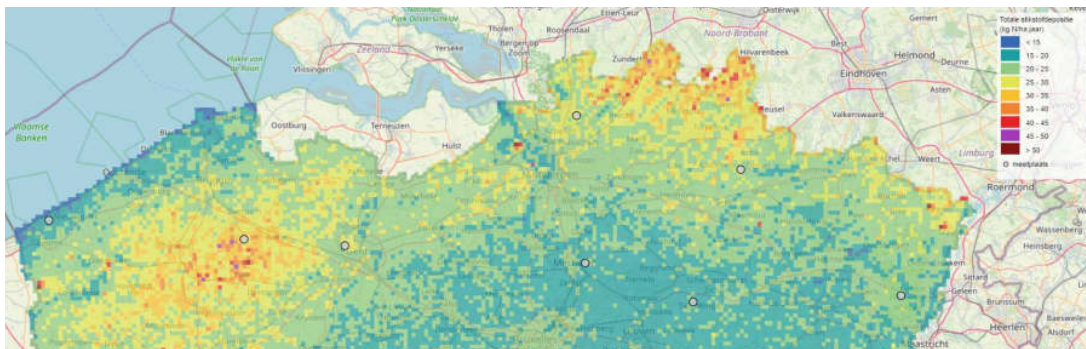
Een naambordje wijst de weg!

Dit is echt niet moeilijk. De gemeenten zorgen ervoor om de trage wegen leesbaar en herkenbaar te maken. Veel van deze wegen hebben op basis van de Atlas een authentieke naam. Geef de buurt en het landschap opnieuw identiteit.

Bekend is bemind. Wanneer een trage weg een naambordje heeft of ingetekend staat op een trage wegen kaart, wordt hij stevast meer gebruikt. Zeker bij wegen met een privaat uitzicht - bv. bij een oprit of een tuin - voelen passanten en buurtbewoners zich sneller welkom als het openbaar karakter van de weg duidelijk is. Het spreekt voor zich dat verbodsbordjes of bordjes 'privaat' niet geduld worden om een openbare trage weg te versperren. Aangelanden worden hierop gewezen. Een naam zorgt er ook voor dat er over de trage weg gesproken kan worden.

En ja, ook de gemeente is een deel van de oplossing voor Europese of Vlaamse problemen (die ook de onze zijn)

Zorg voor een drastische verbetering van de algemene kwaliteit van het buitengebied, om de impact op ons (versnipperd) natuur- en bosareaal te beperken. Dat behelst een sterk stikstofbeleid dat de druk op kwetsbare bossen en natuur inperkt, het reduceren of bannen van bepaalde pesticiden en beperken van bemesting in de nabijheid van natuur en waterlopen, en het reduceren van chemische stoffen via het vergunningenbeleid. Onze gemeenten hebben hier een belangrijke rol in te vervullen. Natuur en landbouw kunnen hand-in-hand gaan.

*Spreading van de gemiddelde hoeveelheid stikstofdepositie in Vlaanderen in 2020
Bron: VMM*

Bijkomend kan de gemeente initiatieven nemen om fijn stof, stikstof ... in de lucht te reduceren:

- o duurzame energie opwekken en stimuleren bij de particulieren en bedrijven;
- o verkeer beperken in de kernen
- o hoogstambomen en struiken langs de wegen
- o snelheidsbeperkingen opleggen
- o fiets promoten en bijhorende veilige infrastructuur uitbouwen...

Een nieuwe gezondheidsdoelstelling rond milieugezondheidszorg : 3 – 30 – 300 ?!

Niet alleen onze levensstijl, maar ook onze leefomgeving hebben impact op de gezondheid. Vlaanderen lanceerde eind 2023 een eerste Klimaatgezondheidsplan. Het plan is een antwoord op de internationale vraag van de Wereldgezondheidsorganisatie om meer aandacht te hebben voor de gevolgen van het klimaat op de gezondheid. Het plan brengt een boodschap van hoop.

Mag het dan ook de ambitie zijn van het lokaal bestuur dat zoveel mogelijk van haar inwoners

kunnen genieten van een duurzame, groene, en boomrijke leefomgeving, waarbij men in elke woonwijk streeft naar de regel van 3-30-300. Deze regel stelt dat elke Vlaming vanuit zijn/haar woning zicht heeft op 3 bomen; elke woonwijk in Vlaanderen beplant wordt met voldoende bomen zodat een kroonbedekking van minstens 30% bereikt wordt; en elke Vlaming een significante, kwalitatieve en toegankelijke groenzone op minder dan 300 meter van zijn/haar deur heeft. Om de verkoelende en waterregulerende werking van bomen in dichtbebouwde gebieden te verzekeren, is de 30% kroonbedekking en schaduwwerping ook op wijkniveau een voorwaarde.

Zie www.detorenvalk.be voor het memorandum van elke gemeente in ons werkingsgebied.